

Respons

Irak: Sikkerhetssituasjonen i Irak/Bagdad per juni 2013

Problemstilling/spørsmål:

- Hvordan er sikkerhetssituasjonen i Irak og Bagdad, og hvordan har utviklingen vært i 2013?
- Kan Landinfo si noe om hvem som er mest utsatt i dagens Bagdad?

Sikkerhetssituasjonen i Irak og Bagdad, med spesielt fokus på utviklingen i 2013

Utviklingen så langt i inneværende år er preget av at den konfliktrelaterte volden begynte å trappes opp sent i 2012, etter at statsminister Maliki beordret finansministerens livvakter arrestert for terrorisme. Finansministeren er sunnimuslim. Fra da av har volden fortsatt å eskalere og den har spredd seg videre fra de sunni-dominerte områdene i det sentrale og nordlige Irak til Basra og andre byer i sør. Målgruppene er i hovedsak ulike sivile som muligens er blitt rammet ut fra å tilhøre en gitt religiøs retning, eller de er medlemmer av politi- eller sikkerhetsstyrkene, inkludert hæren.

Kurdistanregionen (KRI) er derimot fortsatt stabil, og sikkerheten der fremstår som god. Samtidig har den destabiliserende utviklingen i Irak og Syria skapt mer usikkerhet innad i KRI enn på en god stund. En naturlig følge av destabiliseringen ved KRIs grenser i sør og vest kan være økt fare for at væpnede grupper vil prøve å infiltrere regionen. I de kurdisk befolkede omstridte områdene utenfor KRI er det imidlertid betydelige spenninger og terroraktivitet.

Særlig øker volden mellom sjiaer og sunnier ved at religiøse ekstremister angriper ansamlinger av sivile, som for eksempel markeder, butikker, kafeer, moskeer og begravelser (Nasrawi 2013). Volden eskalerer ved at angrep på uskyldige på én religiøs side blir besvart med tilsvarende angrep fra den andre siden. Bildet er likevel ikke entydig, da det også forekommer en del vold internt i de sunni- og sjiamuslimske miljøene.

Drivkreftene synes å være nært knyttet til en stadig mer intens maktkamp mellom den sjiadominerte regjeringen og landets sunnimuslimer, som føler seg mer og mer tilsidesatt. I denne situasjonen gjør militante religiøse ekstremister sitt beste for å fyre opp under konflikten, mange av dem knyttet til de politiske partiene og personer i sentrale maktposisjoner.

Respons **Irak: Sikkerhetssituasjonen i Irak/Bagdad per juni 2013**

Angrep blir nå utført både av sunni- og sjiamuslimske aktører. Sunnimuslimske militante grupper foretar nå daglig aksjoner mot sjiamuslimske mål rundt om i Bagdad. De sjiamuslimske militsene skal i stor grad ha blitt brakt under de sjiamuslimske myndighetenes kontroll, og myndighetene ønsker å holde på de politiske posisjonene de etter hvert har vunnet, fremfor å føre militskrig i gatene. Dette kan forklare hvorfor det så langt er sunnimuslimske aktører som har utført de mest omfattende aksjonene. Imidlertid kan bildet være i ferd med å endre seg. Det har i det siste vært flere angrep i sunnimuslimske byer og områder nord og vest for Bagdad (CBC News 2013). Det kan være at det er enkeltstående sjiamuslimske aktører som har utført disse angrepene. Begge de sjiamuslimske militsene Katib Hezbollah og Asaib Ahl Al-Haq har så langt fraskrevet seg ansvar. De har imidlertid hevet røsten og erklært at de er klare til å bekjempe sunni-grupper. Hezbollah tørster etter eget utsagn etter blod, og Asaib al-Haq sa så sent som i slutten av mai at de er klare til å forsvare seg (Nasrawi 2013)

Regjeringshærens angrep på demonstranter bl.a. i Hawija i Diyala provins i april har kraftig forverret forholdet mellom shiaene og sunniene blant Iraks arabere, et forhold som var dårlig og preget av tynnslitt tillit allerede. Sunnimuslimer i Diyala skal nå ha dannet en ”hevnens bataljon” (revenge battallion), en milits for å utføre hevnangrep på hærstyrker i Hawija-området. Stammeledere i Anbar har erklært at de vil danne en ”stamme-hær” for å forsvare seg mot den sjiadominerte regjeringens sikkerhetsstyrker (Nasrawi 2013).

I en aksjon i april som hæren utførte ved Hawija i Kirkuk provins for å rydde en leir full av sunnimuslimske demonstranter, skal over 50 personer ha blitt drept og over 180 såret (Abbas 2013a). April var til da den blodigste måneden i Irak siden 2008, med 712 drepte, men ble kraftig overgått med mai måned da 1045 ble drept, ifølge en pressemelding fra FNs bistandsorgan for Irak, UNAMI (2013). Bare i løpet av fire dager i april skal dødstallene ha kommet opp i rundt tre hundre, som følge av en bølge av angrep mot sjia-områder, hær- og politisjekkpunkter, og mot sunnimuslimske Sahwa-borgervern som fortsatt er lojale overfor regjeringen (Nasrawi 2013).

Det er særlig sunni-provinsene som har vært hardest rammet av uroen det siste halvåret. Ifølge UNAMI var Bagdad provins den hardest rammede i april og mai, etterfulgt av Salahaddin, Ninewa, Anbar, Diyala og Kirkuk. I mai fant det sted 560 sikkerhetshendelser i ulike deler av landet. I 178 av disse ble det brukt hjemmelagde bomber som tok livet av minst 886 sivile. 82 bilbomber og selvmordsbombere drepte og skadet minst 1435 sivile, og 243 skyteepisoder med lette våpen drepte og skadet minst 470 sivile. Totalt drepte de væpnede aktivistene 963 sivile, derunder 181 sivile politifolk og 82 personer tilhørende sikkerhetsstyrkene, ifølge UNAMI (2013).

De sjiamuslimske provinsene i sør er fortsatt roligere enn sunni-provinsene, men også her har volden økt. Blant annet ble Basra rammet av to bilbomber som drepte et stort antall sivile på en restaurant og på hovedbussterminalen, mens 26 mennesker ble drept av en bilbombe da de kom ut av en moské i Hilla (CBC News 2013).

Infiltrasjon fra Syria av militante grupper har bl.a. ført til at regjeringshæren i mai innledet en større operasjon i ørkenen i det vestlige Irak for å bedre kontrollen over grensen mot Syria (Mustafa 2013). Operasjonen kom i gang etter gjentatte AQI-angrep på politi og veifarende i Anbar. Sikkerheten i dette området er dessuten utsatt som følge av at stammelederne kommer stadig mer i konflikt med sentralregjeringen. Samtidig øker muligheten for at stammelederne kommer i konflikt med AQI etter hvert som AQI får bedre feste i området (al-Arabiya 2013).

Respons **Irak: Sikkerhetssituasjonen i Irak/Bagdad per juni 2013**

Kan Landinfo si noe om hvem som er mest utsatt i dagens Bagdad?

I Bagdad har antallet væpnede aksjoner gått kraftig opp i løpet av våren. Sivile – herunder sjiaer, sunnier og andre – er både direktemål og tilfeldige ofre for mer målrettede aksjoner som blir utført særlig med bomber eller selvmordsbombere. I tillegg er politiet svært utsatt, både i og utenfor tjeneste. Også mange myndighetspersoner har blitt rammet av vårens kampanjer mot offentlige bygninger. De fleste angrepene i og rundt hovedstaden har imidlertid funnet sted i bydeler med stor befolkning av sjiamuslimer; Jadidah, Muhstal, Zafaniyah, Kazimiyah, Husayniyah, Mualif og i Sadr City, og kan således sees som fristende mål for aktører som ønsker religiøs konflikt (Abbas 2013b).

Det har også vært flere angrep rettet mot kristne, sist ved at flere alkoholutsalg ble smadret i Bagdad. Av de mer kuriøse angrepene var drapene på syv kvinner og fem menn i et bordell i Bagdad (BBC 2013).

I sin oversikt for mars og de tre første ukene av april nevner Iraq Body Count (2013) blant en lang rekke uspesifiserte sivile og politifolk, følgende ofre:

- moskégjengere og forbigående ved bombeangrep på diverse moskeer
- flere departementsansatte i bombeangrep og enkeltstående skyteattentater
- en departementsansatt sjåfør
- et par politikere
- et par Sahwa-ledere
- søsken av tjenestegjørende i politi og sikkerhetsstyrker
- et par butikkeiere
- en sykehuslege
- en trafikkpolitimann
- en pensjonist
- et par lastebilsjåførere
- et større antall kafégjester (42)
- et par angrep på flere medlemmer av samme familie
- noen som befant seg på et eiendomsmeglerkontor
- en sjef i utdanningsforvaltningen.

Tallmessig er disse nokså jevnt foredelt, bortsett fra alle kafégjestene som ble drept på en gang, og et tydelig innslag av departementsansatte. Det siste kan skrive seg fra at flere større bombekampanjer i perioden var rettet mot ministerier. I tillegg til de individuelle mordene kommer flere tilfeller av massedrap i forbindelse med bomber plassert på markeder og andre steder der mange mennesker er samlet.

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet til enhver tid har behov for kunnskap om for å kunne løse sine oppgaver. Landinfos responser og temanotater er basert på opplysninger fra både offentlige og ikke-offentlige kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder. Kilder som av ulike grunner ikke ønsker å bli offentliggjort, er ikke nevnt ved navn.

En respons er et svar på konkrete spørsmål og problemstillinger som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo. Responser er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema eller et spørsmål, og kildegrunnlaget vil ikke nødvendigvis være like bredt som i våre temanotater. Responser er utarbeidet innenfor begrensede tidsrammer og vil i liten grad inneholde bakgrunnsinformasjon.

Opplysningene som blir lagt fram i responsene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som responsene omhandler.

Referanser

Skriftlige kilder

- Abbas, M. (2013a, 15. mai). Human Rights Watch Slams Iraqi Government for Hawija. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2013/05/iraq-demonstrations-hawija-coverup.html> [lastet ned 4. juni 2013]
- Abbas, M. (2013b, 20. mai). Car Bombings Continue in Iraq While Evidence Remains Scarce. *Al-Monitor*. Tilgjengelig fra <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2013/05/iraq-attacks-continue-lack-evidence.html#ixzz2VL2IB9B1> [lastet ned 4. juni 2013]
- Al-Arabiya (2013, 25. april). Iraq's Sunnis gear up against the country's army. *Al-Arabiya*. Tilgjengelig fra <http://english.alarabiya.net/en/News/middle-east/2013/04/25/Iraqi-official-says-Hawija-incident-harms-army-s-image.html> [lastet ned 4. juni 2013]
- BBC (2013, 22. mai). Iraq crisis: Gunmen kill 12 in Baghdad brothel. *BBC*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.co.uk/news/world-middle-east-22627600> [lastet ned 4. juni 2013]
- CBC News (2013, 20. mai). Iraq wave of attacks kills dozens in Shia, Sunni areas. *CBC News*. Tilgjengelig fra <http://www.cbc.ca/news/world/story/2013/05/20/iraq-sunni-shia-attacks.html> [lastet ned 4. juni 2013]
- IBC, dvs. Iraq Body Count. *Database. Incidents*. London: IBC. Tilgjengelig fra <http://www.iraqbodycount.org/database/incidents/page1> [lastet ned 4. juni 2013]
- Mustafa, H (2013, 27. mai). Iraq launches operation against Al-Qaeda in Anbar desert. *Asharq al-Awsat*. Tilgjengelig fra <http://www.aawsat.net/2013/05/article55303287> [lastet ned 4. juni 2013]
- Nasrawi, S. (2013, 22. mai). Iraq's civil war in motion. *Al-Ahram Weekly*. Tilgjengelig fra <http://weekly.ahram.org.eg/News/2708/19/Iraq%E2%80%99s-civil-war-in-motion.aspx> [lastet ned 4. juni 2013]
- UNAMI (2013, 1. juni). *UN Casualty Figures for May: More than one thousand Iraqis killed in one month*. Bagdad: UNAMI. Tilgjengelig fra <http://unami.unmissions.org/Default.aspx?tabid=2854&ctl=Details&mid=5170&ItemID=1518525&language=en-US> [lastet ned 4. juni 2013]

Respons Irak: Sikkerhetssituasjonen i Irak/Bagdad per juni 2013

© Landinfo 2013

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.